

สิ่งแปลกปลอมติดค้างในทางเดินอาหาร

ผศ.พญ.รพีพร โรจน์แสงเรือง

แพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉิน

โรงพยาบาลนครพนม

สิ่งแปลกปลอมติดค้างในทางเดินอาหารมักพบในเด็กได้บ่อยโดยเฉพาะพบมากสุดในช่วงอายุ 6 เดือน ถึง 6 ปี

ส่วนในผู้ใหญ่อาจมีสิ่งแปลกปลอม (มักไม่ใช่อาหาร) ติดค้างในทางเดินอาหารซึ่งพบบ่อยในผู้ป่วยโรคจิตเภท คนปัญญาอ่อน ตึ้มเหล้ามาก หรือนักโทษที่ต้องการหาสาเหตุมานอนในโรงพยาบาล คนไม่มีฟันมักเสี่ยงต่อการมีอาหารหรือฟันปลอมติดคอ นอกจากนี้ก็อาจพบในผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพของหลอดอาหาร ผู้ที่เคยได้รับการผ่าตัดกระเพาะอาหารหรือมีความผิดปกติของทางเดินอาหารแต่กำเนิดก็มีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะมีสิ่งแปลกปลอมติดค้างในทางเดินอาหาร

การวินิจฉัย

เด็กโตและผู้ใหญ่อาจระบุตำแหน่งเจ็บคอได้ แต่ตำแหน่งนั้นก็อาจไม่มีสิ่งแปลกปลอมไปติดค้างอยู่เลยก็ได้ ส่วนเด็กเล็ก ผู้ป่วยโรคจิตเภทหรือคนปัญญาอ่อน มักมาด้วยอาการอาเจียน ไอบ่อย กลืนน้ำลายไม่ได้ หรือหายใจได้เสียงวี๊ด มีน้ำลายปนเลือด หรือหายใจลำบากก็ได้

ถ้าวัตถุทิ่มทะลุบริเวณคอหอยส่วนปาก (oropharynx) หรือหลอดอาหารส่วนต้นทะลุก็ทำให้มีอาการลำคอบวม แดง เจ็บหรือคลำได้เสียงกรอบแกรบที่คอ นอกจากนี้การมีสิ่งแปลกปลอมติดค้างในทางเดินอาหารอาจทำให้เกิดลำไส้ทะลุหรืออุดตันได้ ซึ่งต้องส่งปรึกษาศัลยแพทย์เพื่อทำการผ่าตัดหรือส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารต่อไป

เอกซเรย์จะช่วยบอกตำแหน่ง ขนาด และจำนวนสิ่งแปลกปลอมที่ติดค้างในทางเดินอาหารได้ แต่ถ้าเป็นสิ่งแปลกปลอมขนาดเล็กก็อาจเอกซเรย์ไม่พบได้เช่นกัน นอกจากนี้แพทย์ก็ไม่ควรส่งตรวจเอกซเรย์ชนิดที่ต้องกลืนสารทึบรังสีร่วมด้วยเพราะอาจเกิดการสูดสำลัก หรือสารทึบรังสีไปเคลือบสิ่งแปลกปลอมและเยื่อหลอดอาหาร จนทำให้จะมาใช้กล้องส่องตรวจทางเดินอาหารในภายหลังก็ไม่เห็นพยาธิสภาพ บางครั้งในการวินิจฉัยอาจต้องใช้คอมพิวเตอร์สแกนเพื่อตรวจหาตำแหน่งสิ่งแปลกปลอมได้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเอกซเรย์จะไม่พบสิ่งผิดปกติ แต่ถ้าผู้ป่วยมีอาการก็ควรส่องกล้องตรวจทางเดินอาหาร

ข้อบ่งชี้ในการส่องกล้องในทางเดินอาหารเพื่อหาสิ่งแปลกปลอมติดค้าง

1. ภาวะฉุกเฉินที่ควรทำการส่องกล้อง

มีอาการอุดตันของหลอดอาหาร เช่น กลืนน้ำลายไม่ได้

แบตเตอรี่ติดค้างในหลอดอาหาร

วัตถุแหลมคมติดค้างในหลอดอาหาร

2. ภาวะรึบด่วนที่ควรทำการส่องกล้อง

วัตถุไม่แหลมคมติดค้างในหลอดอาหาร

อาหารติดค้างในคอโดยไม่มีอาการ

วัตถุแหลมคมติดค้างในกระเพาะอาหารหรือลำไส้ดูโอดีนัม

วัตถุยาว > 6 เซนติเมตร ติดค้างในลำไส้ดูโอดีนัมส่วนต้น

กินแม่เหล็ก

3. ภาวะไม่รีบด่วนในการส่องกล้อง

เหรียญติดค้างในหลอดอาหารนาน 12-24 ชั่วโมง และไม่มีอาการ

วัตถุขนาด > 2.5 เซนติเมตร ติดค้างในกระเพาะอาหาร

แบตเตอรี่อยู่ในกระเพาะอาหารและเฝ้าติดตามอาการมา > 48 ชั่วโมง โดยไม่มีอาการผิดปกติ

การรักษา

1. เวลาที่เหมาะสมในการส่องกล้องตรวจทางเดินอาหาร

การตัดสินใจเอาสิ่งแปลกปลอมออกจากทางเดินอาหาร ขึ้นอยู่กับอายุและอาการของผู้ป่วย ขนาดของวัตถุ ความแหลมคม ตำแหน่งที่ติดค้าง และเวลาที่เริ่มกิน

การตัดสินใจถึงความเสี่ยงต่อการอุดลำไส้ การอุดตัน หรือทะลุเพื่อตัดสินใจว่าควรเริ่มส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารอย่างรีบด่วนมากน้อยแค่ไหน ถ้าผู้ป่วยกลืนน้ำลายไม่ได้ก็ควรรีบส่องกล้องอย่างฉุกเฉินเพื่อป้องกันการอุดตัน ลำไส้ ตลอดจนการกินแบตเตอรี่ วัตถุแหลมคม หรือวัตถุที่มีขนาดยาวก็เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการทำให้ทางเดินอาหารทะลุได้ง่าย

ผู้ป่วยที่ไม่แสดงอาการของทางเดินอาหารส่วนต้นอุดตันก็ไม่จำเป็นต้องรีบทำการส่องกล้องตรวจ เพราะมีโอกาสที่วัตถุจะเคลื่อนหลุดออกจากร่างกายไปได้เอง

สิ่งแปลกปลอมหรืออาหารติดค้างในทางเดินอาหารนาน > 24 ชั่วโมง ควรทำการช่วยเหลือเอาออกเพราะยิ่งช้าก็ยิ่งนำออกได้ยากและเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา เช่น ลำไส้ทะลุได้ง่าย

ถ้าพบมีรอยถลอกของทางเดินอาหาร รอยทะลุ หรือภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ก็ควรรีบเอาวัตถุออกจากทางเดินอาหารอย่างเร่งด่วน

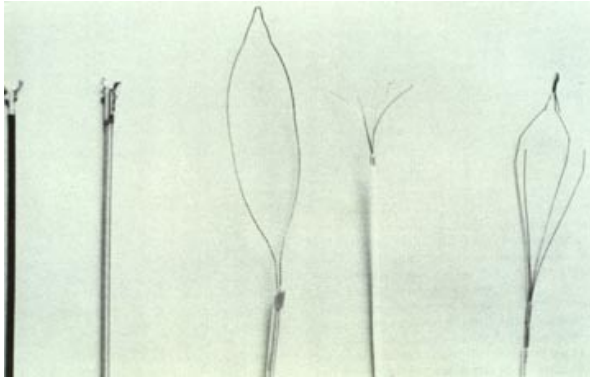
อย่างไรก็ดี ถ้าวัตถุเข้าไปในกระเพาะอาหารแล้วส่วนใหญ่มักจะถ่ายออกมาได้เองภายใน 4-6 วัน ดังนั้น ในกรณีที่กลืนวัตถุเข้ากระเพาะอาหารไปแล้วโดยไม่มีอาการนั้น แพทย์ก็ควรนัดดูอาการไปก่อน โดยให้ผู้ป่วยคอยสังเกตอาการบ่น ๆ ว่ามีสิ่งแปลกปลอมออกมาหรือไม่ รวมทั้งแพทย์ควรติดตามด้วยเอกซเรย์ทุกสัปดาห์เพื่อเฝ้าดูการเคลื่อนที่ของวัตถุในทางเดินอาหารซึ่งอาจนานถึง 4 สัปดาห์กว่าวัตถุจะหลุดออกมาได้เอง

2. อุปกรณ์

การส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารมักนิยมใช้ flexible endoscopes เพราะใช้ยานอนหลับเพียงเล็กน้อยให้แก่ผู้ป่วยก็ทำได้แล้ว

อุปกรณ์ในการเอาวัตถุออกอาจใช้ rat-tooth, alligator forceps, polypectomy snares, polyp graspers, Dormier baskets, retrieval nets, magnetic probes, friction-fit adaptors หรือ banding caps (ดังภาพที่ 1-3)

ก่อนทำการส่องกล้องควรฝึกใช้อุปกรณ์ฝึกจับวัตถุที่มีลักษณะคล้ายสิ่งแปลกปลอมที่กลืนเข้าไปก็ช่วยให้ตัดสินใจเลือกใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสมมากขึ้น

ภาพที่ 1 อุปกรณ์ดึงวัตถุออก เรียงจากซ้ายไปขวา: rat-tooth and alligator forceps, snare, tripod forceps, pentipod forceps.

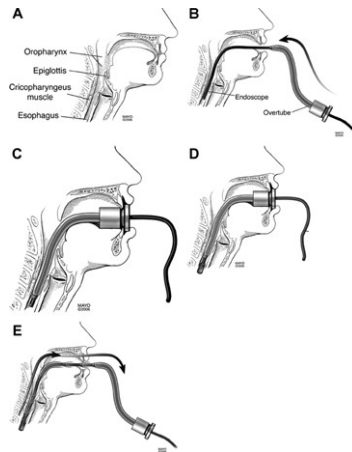
ภาพที่ 2 retrieval nets

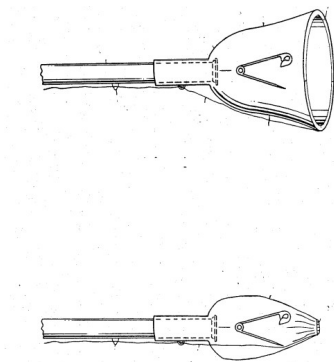
ภาพที่ 3 การใช้ basket คีบวัตถุแปลกปลอมออก

มีการใช้ overtubes เพื่อป้องกันทางเดินหายใจและทำหัตถการเอาสิ่งแปลกปลอมออกได้ง่ายขึ้น รวมทั้งป้องกันเยื่อบุหลอดอาหารฉีกขาดในขณะที่เอาวัตถุแหลมคมที่กลืนเข้าไปออกมา (ดังภาพที่ 4) ในกรณีที่เอาวัตถุแหลมคมที่ติดอยู่ในบริเวณต่ำกว่าหลอดอาหารออกก็ควรเลือกใช้ overtube ที่มีขนาดยาวจนถึงรอยต่อระหว่างกระเพาะอาหารและหลอดอาหาร (gastroesophageal junction)

อย่างไรก็ดี overtube ถูกใช้กันน้อยมากในเด็ก ทั้งนี้เพราะอาจเสี่ยงต่อหลอดอาหารเป็นแผลถลอกในระหว่างการใส่ท่อ overtube ได้ ในเด็กนิยมใช้ foreign body protector hood แทนเพื่อป้องกันเยื่อบุของหลอดอาหารถลอกในระหว่างการคีบเอาวัตถุแหลมคมออกจากหลอดอาหาร (ดังภาพที่ 5)

ภาพที่ 4 แสดงวิธีใช้ overtube โดยสอดกล้องเข้าไปใน overtube แล้วใส่ทั้งหมดเข้าไปในหลอดอาหารและกระเพาะอาหาร

ภาพที่ 5 foreign body protector hood

3. อาหารติดคอ

การส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารก็เพื่อดึงเอาก้อนอาหารที่ติดคอก่อนหรือผลัดก้อนอาหารนั้นเข้าไปในกระเพาะอาหารแทน การเอาก้อนอาหารออกอาจทำได้โดยใช้อุปกรณ์เพื่อยีบออก ได้แก่ polypectomy snare, retrieval net, friction-fit adaptor, banding cap

การที่อาหารติดคอบ่อยเกิดจากหลอดอาหารมีพยาธิสภาพ ดังนั้น การผลัดอาหารเข้าไปก็เสี่ยงต่อการเกิดหลอดอาหารทะลุได้สูง ดังนั้น แพทย์จะผลัดอาหารเข้าไปในกระเพาะอาหารได้ก็ต่อเมื่อทำการส่องกล้องตรวจหลอดอาหารส่วนที่ต่ำกว่าตำแหน่งที่ติดคอทั้งหมดอย่างละเอียดแล้ว อย่างไรก็ตาม จากรายงานผู้ป่วย 375 คน โดยได้ทำการผลัดก้อนอาหารที่ติดค้างในหลอดอาหารเข้าไปในกระเพาะอาหารก็ไม่มีอุบัติการณ์ของหลอดอาหารทะลุแต่อย่างใด^(2,3) วิธีการผลัดก้อนอาหารเข้าไปทำโดยผลัดที่กลางก้อนอย่างเบา ๆ แต่ถ้าไม่สำเร็จก็อาจเปลี่ยนเป็นตัดแบ่งก้อนอาหารให้มีขนาดเล็กลง จากนั้นค่อยผลัดอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม การผลัดก้อนอาหารอย่างแรงก็เสี่ยงต่อการเกิดหลอดอาหารทะลุได้ง่าย

ในกรณีที่เป็น esophageal stricture นั้น หลังจากเอาก้อนอาหารออกแล้วควรจะใช้เครื่องมือถ่างหลอดอาหารให้กว้างขึ้นด้วย เพื่อป้องกันการเกิดอาหารติดคอซ้ำ แต่ก็ไม่ควรถ่างหลอดอาหารในกรณีที่ก้อนอาหาร

ติดค้างในหลอดอาหารอยู่นาน หรือพบว่ามีเยื่อบุหลอดอาหารอักเสบชนิด esophilic esophagitis เกิดขึ้น เพราะการถ่างหลอดอาหารจะทำให้เกิดทะลุได้ง่าย

ก้อนอาหารติดในหลอดอาหารอยู่นานอาจก่อให้เกิดเยื่อบุหลอดอาหารอักเสบชนิด esophilic esophagitis ได้ถึง 33%⁽⁴⁾ ถ้าสงสัยภาวะนี้ก็ควรทำการตัดชิ้นเนื้อของเยื่อบุหลอดอาหารเพื่อส่งตรวจโดยนิยมเลือกตัดบริเวณหลอดอาหารส่วนกลางและส่วนปลาย

ยังไม่มีการศึกษาอย่างแท้จริงของการใช้เอนไซม์ย่อยโปรตีน เช่น papain เพื่อนำมาช่วยย่อยอาหารที่ติดค้างในทางเดินอาหาร อย่างไรก็ตามก็พบมีรายงานว่าเอนไซม์นี้อาจทำให้เกิด hypernatremia เยื่อบุของทางเดินอาหารเป็นแผลและหลอดอาหารทะลุตามมาได้

Glucagon

มีรายงานการใช้ glucagon 1 มิลลิกรัม ฉีดเข้าหลอดเลือดเพื่อให้หลอดอาหารส่วนปลายคลายตัวออก จนทำให้ง่ายต่อการส่องกล้องเพื่อเอาก้อนอาหารที่ติดค้างอยู่ออกมา แต่บางงานวิจัยก็แสดงว่ากลูคาгонไม่ได้มีประสิทธิภาพแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามก็กลูคาгонค่อนข้างปลอดภัยจึงยังยอมรับให้ใช้กันอยู่บ้าง แต่ก็พบว่าการส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารมักได้ประโยชน์และช่วยเหลือผู้ป่วยได้มากกว่าอยู่ดี

4. สิ่งแปลกปลอม

4.1 วัตถุทื่อ

เหรียญอาจใช้ rat-tooth หรือ alligator คีบออก รวมทั้งอาจใช้ snare หรือ retrieval net

วัตถุที่กลมและเรียบควรใช้ retrieval net หรือ basket ดึงออก จากการศึกษพบว่า retrieval net ใช้การได้ดีกว่า ถ้าประเมินแล้วไม่สามารถหยิบเอาวัตถุออกได้ก็ให้ดันวัตถุเข้าไปในกระเพาะอาหารแทน ซึ่งจะช่วยให้มีพื้นที่ทำหัตถการดึงออกได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

ถ้าไม่ส่องกล้องเข้าทางเดินอาหารเพื่อคีบออกก็อาจใช้วิธีอื่นแทนได้ เช่น ในการจัดการกับวัตถุทึบแสงและท่อที่ติดค้างในหลอดอาหารก็อาจใช้วิธีดันลงไปในกระเพาะอาหาร โดยอาจใช้ forcep ดันภายใต้ fluoroscope ที่เฝ้าติดตามดู นอกจากนี้ยังมีการใช้บอลลูนของ foley catheter มาดันหรือใช้สายสวนกระเพาะอาหาร (nasogastric tube) ที่ติดแม่เหล็กเอาไว้มาดูดวัตถุออกได้ การกระทำเหล่านี้มักไม่สามารถควบคุมทิศทางได้ว่าจะเอาวัตถุออกหรือดันวัตถุเข้าไปในกระเพาะอาหาร รวมทั้งไม่เห็นพยาธิสภาพหรือภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในหลอดอาหารอีกด้วย ดังนั้นจึงแนะนำว่าการส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารน่าจะมีประโยชน์มากกว่า

ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ใช้กล้องส่องทางเดินอาหารเพื่อเอาวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า 2.5 เซนติเมตร ในกระเพาะอาหารออกเพราะวัตถุแบบนี้มีขนาดใหญ่เกินกว่าจะหลุดผ่าน pylorus ออกมาได้เอง นอกจากนี้ถ้าวัตถุไม่เคลื่อนที่ในกระเพาะอาหารนาน 3-4 สัปดาห์ ก็ควรพิจารณาส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารเพื่อคีบออก

ถ้ามีอาการแสดงของ peritonitis ก็ควรส่งปรึกษาศัลยแพทย์ อีกกรณีที่ต้องผ่าตัดออกคือ มีวัตถุติดอยู่ในตำแหน่งที่ผ่านเลยลำไส้ดูโอติ้นไปแล้วและหยุดนิ่งไม่เคลื่อนที่นาน > 1 สัปดาห์ อีกทั้งตำแหน่งอยู่ลึกเกินกว่าจะใช้กล้องส่องไปคีบออกได้

4.2 วัตถุขนาดยาว

วัตถุขนาดยาว > 6 เซนติเมตร เช่น แปรงสีฟัน ข้อนหรือลิ่ม ซึ่งมักผ่านลำไส้ดูโอติ้นไม่ได้ยากก็ควรถูกคีบออก อาจใช้ overtube ขนาด 45 เซนติเมตร ที่ยาวเลย gastroesophageal junction ออกมา โดยใช้ snare หรือ basket คีบเอาวัตถุออกเข้าไปใน overtube จากนั้นดึงทั้งวัตถุแปลกปลอม overtube และกล้องส่องทางเดินอาหารออกมาพร้อมกัน

4.3 วัตถุแหลมคม

กระดูกไก่ ก้างปลา ลวดหนีบกระดาด ไม้จิ้มฟัน หรือเข็ม มักก่อให้เกิดภาวะลำไส้ทะลุได้ง่าย ดังนั้น แพทย์ต้องทำการสืบหาดำแหน่งที่วัตถุแหลมคมเหล่านี้ติดอยู่ในหลอดอาหาร ส่วนใหญ่มักเอกซเรย์ไม่พบ แต่แพทย์ก็ยัง

ต้องใช้กล้องส่องดูทางเดินอาหารอยู่ดี วัตถุแหลมคมที่ติดค้างเหนือบริเวณ cricopharyngeus ก็ควรใช้ laryngoscope ส่องดูและคีบออกได้ แต่ถ้าอยู่ต่ำกว่านี้ก็ควรใช้ rigid หรือ flexible endoscope แทน

แม้ว่าวัตถุแหลมคมที่อยู่ในกระเพาะอาหารส่วนใหญ่มักหลุดออกจากร่างกายได้เอง แต่ก็มีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ถึง 35%^(5,6) ดังนั้น วัตถุแหลมคมที่อยู่ในกระเพาะอาหารหรือลำไส้ดูโอดีนัมส่วนต้นควรได้รับการส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารเพื่อคีบวัตถุออก หรือเฝ้าติดตามด้วยการเอกซเรย์ทุกวัน และถ้าพบว่าวัตถุไม่เคลื่อนที่เลยนาน > 3 วัน ก็ควรตัดสินใจผ่าตัดเอาออก

แพทย์ควรแนะนำว่าถ้าผู้ป่วยมีอาการปวดท้อง อาเจียน ไข้สูง อาเจียนเป็นเลือด หรือถ่ายดำ ก็ควรรีบมารับการตรวจส่องกล้องดูทางเดินอาหารเพื่อใช้ forceps, retrieval net หรือ polypectomy snare คีบวัตถุที่ติดค้างในทางเดินอาหารออก

การป้องกันเยื่ออุ้งลมจากวัตถุแหลมคมควรขณะนำออกจากหลอดอาหารโดยการใช้อvertube หรือใช้กล้องส่องทางเดินอาหารที่ติด protector hood ไว้ที่ปลาย

4.4 การกินแบตเตอรี่ชนิดกระดุม

เด็กอายุ < 5 ปี มักกินแบตเตอรี่ชนิดกระดุมได้บ่อย โดยอาจดึงแบตเตอรี่ออกมาจากนาฬิกา เครื่องคิดเลข หรือเกมต่าง ๆ ถ้าแบตเตอรี่ค้างในหลอดอาหารอาจทำให้เกิดเนื้อเยื่อของทางเดินอาหารตายจนทะลุได้ ซึ่งอาจทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตในที่สุด

ดังนั้น เมื่อพบแบตเตอรี่ค้างในหลอดอาหารควรรีบเอาออกอย่างฉุกเฉิน การใช้ basket หรือ net มักได้ผลเหมือนกัน หรืออาจใช้บอลลูนสอดผ่านกล้องส่องทางเดินอาหารไปจนยาวเลยตำแหน่งวัตถุค้างอยู่ จากนั้นเป่าลมเข้าบอลลูนแล้วค่อยลากเอาแบตเตอรี่ออกมาพร้อมทั้งดึงกล้องออกมาพร้อมกันด้วย อาจใช้อvertube หรือท่อช่วยหายใจเพื่อป้องกันทางเดินหายใจอุดตันระหว่างทำหัตถการ ถ้าเอาแบตเตอรี่ออกจากหลอดอาหารด้วยวิธีนี้ไม่ได้ก็ควรผลักแบตเตอรี่เข้าไปในกระเพาะอาหารเพื่อให้มีพื้นที่กว้างพอให้ใช้ basket หรือ net ดึงออกได้สะดวก

แบตเตอรี่ที่ผ่านเลยหลอดอาหารมาแล้วโดยไม่มีอาการอะไรก็ไม่จำเป็นต้องทำการคีบออก ถ้าแบตเตอรี่อยู่ในกระเพาะอาหารแล้วมักผ่านหลุดออกมาได้โดยไม่มีอันตราย แต่แบตเตอรี่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง > 20 มิลลิเมตร ที่อยู่ในกระเพาะอาหารนาน > 48 ชั่วโมง ควรจะทำการคีบออก ถ้าผ่านลำไส้ดูโอดีนัมไปแล้วพบว่า 85% มักหลุดออกจากร่างกายได้ภายใน 72 ชั่วโมง แนะนำให้ทำการเอกซเรย์เฝ้าติดตามทุก 3-4 วัน

สำหรับการทำให้ผู้ป่วยเกิดอาเจียนเพื่อเอาวัตถุที่ติดค้างในทางเดินอาหารออกมักไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด และยังอาจทำให้แบตเตอรี่ถูกขยี้จนจากกระเพาะอาหารย้อนขึ้นไปค้างที่หลอดอาหารแทนได้

การให้ยาลดกรดหรือยาถ่ายเพื่อรักษาก็ไม่มีประโยชน์ อย่างไรก็ตามการสวนล้างกระเพาะอาหารอาจมีประโยชน์ได้บ้าง

การกลืนถ่านรูปกลมพบมีอุบัติการณ์เกิดขึ้นน้อยมาก อย่างไรก็ตามที่มียารายงานพบว่าส่วนใหญ่มักไม่มีอันตราย และพบเพียง 18% ที่มีอาการเล็กน้อยหรือปานกลาง อย่างไรก็ตามถ้าวัตถุค้างในกระเพาะอาหารนาน > 48 ชั่วโมง ก็ควรถูกคีบออก ถ้ามีอาการบาดเจ็บของทางเดินอาหารก็เป็นข้อบ่งชี้ให้คีบเอาวัตถุออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีประวัติว่าแบตเตอรี่ที่กลืนเข้าไปมีสภาพชำรุดอยู่ก่อนแล้ว ก็ยังต้องคีบเอาออกโดยด่วน

4.5 แม่เหล็ก

การกลืนแม่เหล็กอาจทำให้ทางเดินอาหารได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตได้ แม่เหล็กอาจดูดกันและดูดเอาเนื้อเยื่อของทางเดินอาหารเข้าไปด้วย จนทำให้เนื้อเยื่อของทางเดินอาหารเกิดเนื้อตายเป็นรอยทะลุ ทำให้ลำไส้บิดพัน (volvulus) หรือลำไส้แตกทะลุจนเกิดเยื่อช่องท้องอักเสบ (peritonitis) ดังนั้น การกินแม่เหล็กเพียง 1 อันก็ควรถูกคีบเอาออก

4.6 เหรียญ

เด็กมักมีอุบัติการณ์กลืนเหรียญบ่อย ถ้าเหรียญติดในหลอดอาหารและไม่มีอาการก็สามารถเฝ้าติดตามได้นาน 12-24 ชั่วโมง เพราะเหรียญมักมีโอกาสหลุดออกจากร่างกายได้เองค่อนข้างสูง แต่ถ้าผู้ป่วยมีอาการกลืนน้ำลายไม่ได้ เจ็บหน้าอก และมีเสียง stridor ก็ควรรับทำหัตถการเพื่อเอาเหรียญออกอย่างฉุกเฉิน จากการศึกษาหนึ่งพบว่าเหรียญที่อยู่ในหลอดอาหารส่วนปลายมีโอกาสหลุดออกมาได้เองสูงกว่าเหรียญที่ค้างในหลอดอาหารส่วนต้น (56% & 27%)⁽⁷⁾ เหรียญมักผ่านกระเพาะอาหารและทางเดินอาหารส่วนอื่น ๆ ไปได้โดยไม่อุดกั้น โดยแพทย์ควรทำการเอกซเรย์เพื่อเฝ้าติดตามเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีรายงานในปี ค.ศ. 1982 พบผู้ป่วยเกิดพิษสังกะสีอันเกิดจากการกินเหรียญเพนนีจำนวนมาก

4.7 ภาวะเย็บติด

พวกค้ายาเสพติดอาจกลืนถุงพลาสติกหรือถุงยางที่บรรจุยาเสพติดเอาไว้ ที่เรียกว่า body packing ซึ่งมักเอกซเรย์เห็นได้หรืออาจใช้คอมพิวเตอร์สแกนดูก็ได้ ถ้าถุงแตกจะทำให้ผู้กลืนถึงแก่ชีวิตได้ ดังนั้น จึงไม่ควรส่งกล้องเพื่อเอาถุงออกเพราะระหว่างทำหัตถการอาจเกิดถุงแตกในทางเดินอาหารได้

ถ้าพบว่าถุงหยุดนิ่งในทางเดินอาหารหรือมีอาการแสดงของทางเดินอาหารอุดกั้นก็ควรผ่าตัดเอาออก ถ้าสงสัยว่าถุงแตกในทางเดินอาหารก็ควรผ่าตัดโดยด่วน และปรึกษาแผนกพิษวิทยาร่วมดูแลผู้ป่วยด้วย

5. วัตถุแปลกปลอมในลำไส้เล็ก

มีการใช้กล้องส่องลำไส้เล็กที่ติดบอลูนอยู่ (balloon enteroscopy) เพื่อเอาวัตถุที่อุดกั้นหรือก่อเกิดลำไส้ทะลุออกมา นอกจากนี้ก็มีการใช้ hoods, baskets และ forceps เข้าไปคีบร่วมกับการใช้กล้องส่องลำไส้เล็ก

อย่างไรก็ดี เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ใหม่ ดังนั้น ต้องใช้ความชำนาญ จึงควรทำในผู้ป่วยที่มีอาการคงที่และสามารถทนต่อหัตถการที่ยาวนานนี้ได้

สรุปข้อแนะนำ (ดูความน่าเชื่อถือของข้อแนะนำตามตารางที่ 1)

1. หลีกเลี่ยงการกลืนสารรังสีเพื่อเอกซเรย์หาวัตถุแปลกปลอมที่ติดค้างในหลอดอาหาร ☒ ○ ○ ○ ○
2. ถ้าวัตถุติดในบริเวณเหนือต่อ cricopharyngeus ก็ให้ปรึกษาแพทย์โสต ศอ นาสิก ☒ ○ ○ ○ ○
3. ถ้ามีอาการแสดงของหลอดอาหารอุดกั้นต้องรับทำหัตถการคีบเอาวัตถุออกอย่างฉุกเฉิน ☒ ☒ ○ ○ ○ ○
4. การรักษาก้อนอาหารติดค้างในหลอดอาหารอาจใช้วิธีคีบออกทั้งก้อน ย่อยให้ขนาดเล็กลงแล้วคีบออก หรือผลักดันเข้าไปในกระเพาะอาหารก็ได้ ☒ ☒ ☒ ○ ○ ○ ○
5. ถ้าวัตถุในกระเพาะอาหารขนาด > 2.5 เซนติเมตร ควรส่งกล้องเพื่อคีบออก ☒ ○ ○ ○ ○
6. ถ้าวัตถุแหลมคมหรือวัตถุที่มีขนาดยาว > 6 เซนติเมตร ติดค้างในตำแหน่งเหนือกว่าหรือในลำไส้ดูโอดีนัมส่วนต้น ก็ควรส่งกล้องตรวจทางเดินอาหารเพื่อเอาออก ☒ ☒ ○ ○ ○ ○
7. ควรรับนำแบตเตอรี่ที่ติดค้างในหลอดอาหารออกอย่างฉุกเฉิน ☒ ☒ ○ ○ ○ ○
8. ถ้ากลืนแม่เหล็กติดค้างในทางเดินอาหารก็ควรรับส่งกล้องอย่างเร่งด่วนเพื่อเอาออก แต่ถ้าติดอยู่ลึกจนส่งกล้องไม่ได้ก็ให้สังเกตอาการ เฝ้าติดตาม และถ้าวัตถุไม่มีการขยับเคลื่อนที่เลยก็ควรปรึกษาศัลยแพทย์ ☒ ☒ ○ ○ ○ ○
9. ถ้ากลืนเหรียญไปติดค้างที่หลอดอาหารโดยผู้ป่วยไม่มีอาการ ก็ให้สังเกตอาการไปก่อน แต่ถ้าไม่มีการเคลื่อนที่เลยนาน > 24 ชั่วโมง ก็ควรทำหัตถการเพื่อเอาออก ☒ ☒ ○ ○ ○ ○
10. แนะนำว่าไม่ควรส่งกล้องตรวจทางเดินอาหารเพื่อนำถุงยาเสพติดที่กลืนเข้าไปออก ☒ ☒ ○ ○ ○ ○

ตารางที่ 1 แสดงความน่าเชื่อถือของข้อแนะนำ

TABLE 1. GRADE system for rating the quality of evidence for guidelines

Quality of evidence	Definition	Symbol
High quality	Further research is very unlikely to change our confidence in the estimate of effect	⊕⊕⊕⊕
Moderate quality	Further research is likely to have an important impact on our confidence in the estimate of effect and may change the estimate	⊕⊕⊕○
Low quality	Further research is very likely to have an important impact on our confidence in the estimate of effect and is likely to change the estimate	⊕⊕○○
Very low quality	Any estimate of effect is very uncertain	⊕○○○

Adapted from Guyatt et al.¹

เอกสารอ้างอิง

1. The American Society for Gastrointestinal Endoscopy. Management of ingested foreign bodies and food impactions. GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY 2011;1085-91.
2. Vicari JJ, Johanson JF, Frakes JT. Outcomes of acute esophageal food impaction: success of the push technique. Gastrointest Endosc 2001;53:178-81.
3. Longstreth GF, Longatreh KJ, Yao JF. Esophageal food impaction: epidemiology and therapy. A retrospective, observational study. Gastrointest Endosc 2001;53:193-8.
4. Kerlin P, Jones D, Remedios M, et al. Prevalence of eosinophilic esophagitis in adults with food bolus obstruction of the esophagus. J Clin Gastroenterol 2007;41:356-61.
5. Carp L. Foreign bodies in the intestine. Ann Surg 1927;85:575-91.
6. Rosch W, Classen M. Fiberendoscopic foreign body removal from the upper gastrointestinal tract. Endoscopy 1972;4:193-7.
7. Waltzman ML, Baskin M, Wypij D, et al. A randomized clinical trial of the management of esophageal coins in children. Pediatrics 2005;116:614-9.